

Disertační práce **The Legacy of the Composers of „Holy Minimalism“**

Autor: Mgr. Marios Christou

Posudek oponenta

Marios Christou věnoval svou disertační práci, která je netradičně psána v anglickém jazyce, dvěma světově proslulým skladatelům přelomu 20. a 21. století, Arvo Pärtovi a Henryku Góreckému. Jak přiznává v Úvodu své práce, byl při volbě tématu veden jednak svým osobním zájmem o moderní a post-moderní hudbu, jednak skutečností, že v průběhu studia se posluchači o této hudbě dozvědí jen velmi málo. Jako hlavní cíle si stanovil porozumět prostřednictvím podrobných analýz vybraných skladeb Pärtově a Góreckého hudebnímu jazyku a vysledovat, jak je jejich tvorba ovlivněna historickými i současnými hudebními styly. V Úvodu také podává charakteristiku anglicky psaných monografií obou skladatelů. V té souvislosti se domnívám, že mohl alespoň stručně zhodnotit i některé další zásadní práce, uvedené v seznamu literatury, které mu také byly zdrojem poučení, a zmínit se o dostupnosti hudebního materiálu, tj. partitur a nahrávek analyzovaných skladeb.

Vlastní práci tvoří dvě monograficky pojaté kapitoly, přičemž obě jsou v zásadě strukturovány stejně. Obsahují základní životopisná data skladatelů, přehled jejich nejvýznamnějších děl, detailní rozbor několika vybraných skladeb a závěrečné shrnutí. Centrum práce tkví přirozeně v rozborových kapitolách. Autor zde prokázal hlubokou orientaci v moderních kompozičních technikách a schopnost analyzovat i konstrukčně značně složité skladby. Kompoziční styl obou skladatelů sleduje ve vývoji, byť u každého z nich probíhal odlišným způsobem. Týká se to jednak tintinnabuli stylu A. Pärta v jeho různých variantách, jednak podstatně pestřejšího vývoje stylu Góreckého. Přes fundamentální rozdíly pak v závěru zdařile nachází jejich některé společné rysy.

Několik mých kritických připomínek se vztahuje především k části věnované H. Góreckému.

U většiny rozebíraných skladeb postrádám uvedení datace jejich vzniku a jejich druhové či žánrové zařazení (skladba vokální – instrumentální, symfonická – komorní, programová – absolutní apod.). Rozbory se soustředí téměř zásadně na technickou stránku skladby, zatímco stranou zůstává zhodnocení, jak skladba působí, jakého výrazu tou kterou kompoziční technikou skladatel dosahuje. (Výjimku v tomto směru představuje rozbor skladby Ad Matrem.) Analýzou celkem 9 skladeb Góreckého Christou doložil skladatelův vývoj od atonální a disonantní hudby k pozdnímu minimalismu, pro nějž je charakteristická převaha konsonancí a nejen tonality, nýbrž dokonce monotonality. Přitom však raná i pozdní díla jsou propojena tím, že se jedná o díla sónická. Tím však Górecki není výjimečný, povýšení zvukovosti na nejřednější místo ve skladbě je jednou z tendencí hudby konce století. A právě zařazení Góreckého do širšího historického kontextu postrádám.

Všechny tři okruhy uvedených výhrad se netýkají rozborů děl Pärtových. Zde Christou uvádí roky jejich vzniku, obsazení, techniku tintinnabuli nevykládá jako skladatelův cíl, ale jako prostředek k dosažení určitého výrazu, Pärta také zařazuje do kontextu hudebního vývoje. Celkově větší vyzrálost

textu o Pärtovi souvisí podle mého názoru s tím, že touto osobností se Christou zabývá již delší dobu – věnoval mu diplomovou práci, publikoval o něm stati v časopisech Hudební výchova a Cantus, přednášel o něm na konferenci i studentům v rámci výuky na katedře. Předpokládám, že ani osobnost Góreckého touto prací neopustí a svá velmi cenná zjištění v budoucnu doplní a prohloubí.

Pro čtenáře, který není specializovaným odborníkem v této oblasti hudební literatury, by bylo jistě velmi přínosné, kdyby bylo k práci přiloženo CD s ukázkami z rozebíraných skladeb. Nejde o všeobecně známý repertoár a z notových příkladů si mnohdy lze jen těžko učinit představu o výsledné zvukové podobě skladeb.

Další připomínky nejsou míněny v kritickém smyslu, ale spíše jako dotazy k upřesnění některých skutečností.

Nejméně dvě Góreckého rozebírané skladby jsou založeny na práci s dodekafonickou řadou. Zajímalo by mě, zda je Christou musel při analýzách ze skladeb rekonstruovat, či zda je skladatel posluchačům nabídl v rámci poměrně obvyklé tendence usnadnit vhléd do komplikovaných partitur tím, že autor „prozradí“ použité technické prostředky. Na s. 29 a 30 autor představuje tzv. matici, tj. jiný způsob zachycení „zásobárny“ tónového materiálu pro práci s dodekafonickou řadou. Jedná se o „vynález“ Góreckého, nebo jej od někoho převzal? Notové ukázky z Góreckého orchestrálních skladeb jsou většinou prezentovány v podobě jakýchsi particell. Kdo je vytvořil?

Pokud jde o formální stránku práce, moje zásadní připomínka se týká toho, že v ní postrádám české Résumé. Autor se dále dopustil několika typů formálních prohřešků. Týká se to např. psaní odkazů – někdy je číslice za interpunkčním znaménkem, většinou však před ním. V bibliografických údajích by měl být v případě časopisů či sborníků psán kurzívou nositel ISBN (ISSN), nikoli tedy název článku. Další nejednotnosti se objevují v soupisu literatury: Za názvem díla je někdy tečka, jindy čárka; místo vydání a vydavatel jsou většinou odděleni dvojtečkou, někdy ale čárkou; v případě dvou autorů jsou jejich jména oddělena někdy středníkem, někdy čárkou.

Jazykovou úroveň práce se neodvažuji detailněji hodnotit, podle mého soudu je však psána čtivou, srozumitelnou angličtinou.

Výše uvedené kritické připomínky v zásadě neovlivňují celkově pozitivní hodnocení předložené disertační práce, a proto ji **doporučuji k obhajobě**. Představuje podle mého soudu zásadní obohacení literatury o některých kompozičních technikách soudobé hudby a poučení o umělcích, jejichž tvorba si především v našem prostředí jen pozvolna hledá cestu na koncertní pódia. Zatímco alespoň část Christouova textu o Pärtovi je v současné době dostupná i v češtině, doporučuji, aby také alespoň výběr z kapitol o Góreckém autor přeložil do češtiny a publikoval v některém z odborných periodik.

V Praze 18.8.2009

Doc. PhDr. Stanislav Pecháček, Ph.D.